HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דבי רבי ישמעאל תנא [1]בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ולתנא דבי ר' ישמעאל (ו) אם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה מוקים לאידך (ז)דרבא ורבא האי דתני דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה מיבעי ליה לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה לביעיא להו בעל (ח)מיגז גייז או מקליש קליש היכא קא מיבעיא לן כגון דנדרה מתרין זיתין ושמע ארוס והיפר לה ואכלתנון אי אמרי' מיגז גייז לקייא אי אמרינן מקליש קליש איסורא בעלמא הוא מאי תא שמע (ט) [א]אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל קודם שימות או ששמע (י) ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום זו היא ששנינו (יא)מת הבעל נתרוקנה רשות לאב אבל

(ו) [נקמן ע. מיתא דרבה ורבה וגירסת הילקוט רבא], (ז) [נזיר יט. כא: נקמן עח:], (ח) [תוספ' פ"ו] נקמן ע. עב. עח:, (ט) [נקמן ע.], (י) ל"ל או דבריה,

תורה אור השלם

1. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לִבְתּוֹ בְּנַעֲרֵיכָה בֵּית אָבִיהָ:

במדבר ל יז

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואם היו: (ב) שם קודם שימות או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום כל"ל וכ"כ כן הוא נקמן תחלת דף ע"ב וכן הוא בפירוש: (ג) רש"י ד"ה בין איש וכו' לנתו איש ואב דכתיבי בהאי קרא וכו' אינ לאשתו ואב לבתו הרי כבר נאמר: (ד) ד"ה לאידך דרבה וכו' קודמי הויה שיה: (ה) ד"ה ולא אמרת וכו' הא איתתא כי אכלה וכו' דהנדר אינו חמור הס"ד: (ו) ד"ה או ששמע וכו' הוה בעל קיים מלי מיפר:

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה ואי אמרת וכו' דבכלל נדר שבועה. עיין נקמן דף פ ע"ב: **בא"ד** ליבא קרבן בפחות מבשיעור. ק"ל הא לענין קרבן שיעורו בפרוטה כדין מעילה כדאיתא בשבועות דף כב ע"א ולא תליא כלל בכזית וע"ש:

מוסף רש"י

בעל מיגז גייז כו'. בעי בבעל והוא הדין לאב, והאי דבעי בבעל חד מבשיעור נקט (ראמ"ה בשמה). אימתי אמרו. מתרוקנה רשות והאב יכול להפר אחר שמת הבעל, חולקו והולך הבעל גם כן, אם לא הפר לה הבעל, אבל אם הפר לה הבעל ומת, בהפרת האב חלוקו קני (שם).

פירוש הרא"ש

בין איש לאשתו בין אב לבתו. משמע דבאשה אחת איירי שרשות האב והבעל שולטין עליה ודין שניהם מפירין אבל כל חד לחודיה לא דמשמע שהיא בין שניהם והם יחופין בה ומיהו אלי לאקשוי אימא בנשואה נמי מפירין אביה ובעלה ואיכא לשנויי כדשנינן לעיל מדכתיב בנשואה בית איש דאין קרא דבין איש לאשתו לא מיעטו אלא מיפר בקודמין ובהך קרא דבין איש לאשתו לא אחרי דהוה הקמה אין יכול להפר אחר מות הבעל אבל אם שמע ושתק ומת ביום של אחרי דהוה הקמה אין יכול להפר

בין איש לאשתו בין אב לבתו. (ג) ואיש דכתיבי בהאי קרא לא לריכי דאי משום איש לאשתו הרי כבר נאמר למעלה אלא מכאן לנערה המאורסה כו' דבין אב ובין איש מפירין נדריה דאיש מיפר אלא באשתו ואב מיפר אלא בבתו: (ד) **לדאידך דרבה.** דאמר לקמן (דף ע.) מקיש קודש הויה שניה כו': **דבריס שבינו לביה.** כגון שלא אשתו מטתו ושלא אכחול ושלא אתקשט: **מיגז גייז.** מה שהוא מיפר קולך החלי של נדר ועוקרו לגמרי וחלק אחר כדקאי קאי **עד דאתי אב** ומיפר לאותו חלק: **או מקליש קליש.** דהפרתו פשטה בכולו נדר וקלש ליה במעטו והנדר קל ממה שהיה עד עכשיו: **כגון שנדרה בשני זיתים.** שלא תאכלם ושמע ארוס והיפר לה חלקו ואכלתן לזיתים: **אי אמרת מיגז גייז.** דכי שמע ארוס ומיפר חלקו הוי נדר מופר דהויא כאילו חלקו באמצע לשנים: **לקיא.** הא איתתא דאכלתן לזיתים משום לאו דלא יחל דכי אכלה להנך תרי זיתים חד הוה מותר בהפרת הארוס דמיגז גייז לנדרה ואידך אסור משום חלק האב דנמצא דאכלה זית שלם באיסור: **ואי אמרת מיקלש קליש.** דאינו חותך לשנים אלא למעטו מיקל לה דלא הוי הנדר חמור כדהוה עד השתא הא (ה) כי אכלה הנהו תרי זיתי כיון שהנדר נקלש ומיקל ליה איסורא בעלמא הוא דעבדא ולא לקיא דהנדר אינו גמור: **אימתי אמרו כו'.** בנערה קא נקט לה מתניתין: **מת הבעל.** כשהוא ארוס: **נתרוקנה רשות לאב.** כאדם שמריק יין מכלי אל כלי כלומר שיצא כל הרשות מן הבעל ובא לרשות האב: **בזמן שלא שמע בעל.** את נדרה קודם שימות דביום שמעו בעינן וליכא: **או ששמע והפר חלקו בו ביום.** ששמע ואפילו שמע ושתק שלא הפר ולא קיים ולא הספיק להרהות דעתו עד שמת בו ביום דהואיל ואכתי איכא שהות ביום דאי הוה בעל (ו) מצי מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו דדלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דליעבר יומא ומת בו ביום קאי אשמע ושתק: **זו היא ששנינו.** על כל הני קאי: **מת הבעל נתרוקנה רשות לאב.** והאב עצמו מיפר כולו בזמן שלא היפר הבעל וכן בזמן שהיפר הבעל חוזר האב ומיפר את חלקו כדתנן עלה במתניתין [ע.] בזה יפה כח האב מכח הבעל שהאב מיפר בלא שותפות אבל הבעל אינו מיפר אלא בחיי האב: אבל

דבי רבי ישמעאל תנא בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ר' ישמעאל אם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה מוקים לאידך דרבא. דתני דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה מיבעי ליה לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה לביעיא להו בעל מיגז גייז או מקליש קליש היכא קא מיבעיא לן כגון דנדרה מתרין זיתין ושמע ארוס והיפר לה ואכלתנון אי אמרי' מיגז גייז לקייא אי אמרינן מקליש קליש איסורא בעלמא הוא מאי תא שמע אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל קודם שימות או ששמע ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום זו היא ששנינו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב אבל

דדרים מיניה תנא דבי רבי ישמעאל דרשא דיליה מאי עביד ליה: **לומר שהבעל מיפר דבריס שבינו לביה.** דנדרי עינוי נפש בהדיא כתיבי [במדבר ל] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש ובין איש לאשתו איצטריכא לדבריס שבינו לביה ולקמן באידך פירקין (דף פח:) מפרש מאי ניהו וקשיא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל דבריס שבינו לביה מנא ליה ואפשר דתרתי ליף מיניה. וכי היכי דבעל אינו מיפר בנדרי אשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי ודבריס שבינו לביה הכי נמי אב אינו מיפר בנדרי בתו אלא אלו בלבד. והכי איתא בספרי [מטות] אין לי אלא בעל אשתו מיפר אלא נדרים שבינו לביה ונדרים שיש בהן עינוי נפש האב מנין הרי אתה דן וכו' לא זכיתי לדון תלמוד לומר אלה החוקים וגו' בין איש לאשתו בין אב לבתו על כרחין אתה מקיש את האב לבעל מה הבעל אין מיפר אלא דבריס שבינו לביה ונדרים שיש בהם עינוי נפש וכו'. וגרסינן נמי בירושלמי [פי"א ה"א] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אשה יקימנו ואשה יפירנו אין לי אלא נדרים שיש בהן עינוי נפש דבריס שבינו לביה מנין בין איש לאשתו עד כדון בבעל באב מנין מה הבעל אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודבריס שבינו לביה אף האב אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודבריס שבינו לביה. וזה שלא כדברי הר"ם במז"ל שכתב שהאב מיפר כל נדרי בתו: **איבעיא להו בעל מיגז גייז או מקליש קליש.** כלומר ארוס שאינו מיפר אלא בשותפותיה דאב כשמיפר חלקו מיגז גייז כלומר שחותך חלי הנדר לגמרי ומבטלו וחליו האחר נשאר חזק כבתחלה ולא אקליש ליה כלל או מקליש קליש דלא נימא נחתך חלי הנדר דלבעל ההוא פלגא ואידך פלגא דקאי קאי אלא בהפרת הארוס מקלש הוא דקליש ליה כולה נדר. ודקא מיבעיא ליה בארוס ה"א באב וחד מייתיהו נקט: **היכי קמבעיא לן.** כלומר למאי נפקא מינה: **דנדרה מתרין זיתים.** ידועין ואכלתנון לתרוייהו: **אי אמרת מיגז גייז לקיא.** דהכי דהפרת ארוס פקע איסור דחד זיתא אידך דקאי קאי ולקיא עליה מיהו כיון דלא ידעינן הי מינייהו קאי באיסוריה לא לקיא עד דאכלה תרויהון: **ואי אמרת מקלש קליש.** ליכא מלקות דהא קליש ליה כוליה נדרא וליכא אלא איסורא בעלמא. ומקשו הכא למה לי תרין זיתין דנקט דהא בפ' שבועות שתים בתרא (שבועות דף כב.) מ"ר פפא דבכל שהוא בקונמות לוקה י"ל משום דאיכא התם מאן דס"ל דאפי' בקונמות לא לקי עד דאיכא כזית נקט לה הכא הכי לרווחא דמילתא מ"נ משום שבועה נקט לה [ב]דבכלל נדר שבועה כדאמרינן לעיל [ח.] נדר גדול נדר לאלהי ישראל ובשבועה בפחות מכשיעור ליכא מלקות מ"נ דלוקה דקאמר הכא לוקה בקרבן קאמר לענין מעילה דלכ"ע [ג]ליכא קרבן בפחות מכשיעור ואשכחן דכוותיה כדאמרי' (ב"מ מג.) ילקה ביתר ובחסר. הרשב"א ז"ל: **הא שמע אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב כזמן שלא שמע הבעל קודם שמת או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום.** הא דקתני ומת בו ביום אשמע ושתק קאי דדוקא בו ביום דאכתי לא קיימיה בעל יכול שהאב להפר אבל מת ביום שלאחריו לא דהא קיימיה בעל דכיון שלא הפר גלי אדעתיה דמינח ניחא ליה הלכך אין האב הבא מכחו יכול להפר אבל שמע והפר אפילו מת ביום שלאחריו יכול להפר דאע"ג דמכי מיית ליה בעל בטלה הפרתו והאב צריך להפר חלק הבעל עם חלקו אפילו הכי כיון שכבר הפר אי אפשר דלהוי גדי בעל כהקמה אע"פ שנתבטלה הפרתו דהא מ"מ גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בההוא נדרא ומאי הוה ליה למעבד. וה"נ מוכחא סיפא דקתני אבל

ומאם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה מוקים לאידך דרבה [צ"ל דרבה]. דדרים מיניה לקמן דנתרוקנה רשות לאב (ורבה) [צ"ל ורבה] סבר דתרתי ש"מ מוי"ו דוסק שמעינן דערביגהו קרא להפר שניהם כל' ומדכתיב שתי הויות שמעינן דנתרוקנה רשות לאב: שהבעל מיפר דבריה דאחרינא כתיב לענות נפש אישה יקימנו ולא שמעינן שהבעל מיפר אלא נדרי עינוי נפש כגון לא אוכל לא אתרחץ ושמעינן מהאי קרא אף דבריס שבינו לביה אפילו אין בהם עינוי נפש כגון שנדרה שלא לעבדו ולשמשו ולגפי' אב מבעל לנדרי עינוי נפש: בעל מיגז גייז או מקליש קליש. אלמא שמפר עם האב מיגז גייז ומקלש אלי הנדר בהפרתו ואחי הנדר דבעל ושאר באיסורו: **או** מקליש קליש. ומסיר חלי האיסור מכל הנדר והוא הדין נמי דמתבעיא ליה בהפרת האב אלא חדא מנייהו נקט: כגון דנדרה מתרין זיתין **ואכלתינון** לתרוייהו. פ"א מיגז גייז נשאר זית שלם באיסורו ולוקה על אכילתו. כיון שנקלש והוסר נשתלק המלקות והאי לדרך זית היינו בשתא אבל במפרש אמרינן בפ"ג דשבועות דאוסר עצמו בכל שהוא: בזמן **שלא** שמע הבעל. קודם שימות כו': נתרוקנה רשות **לאב.** כמו אדם המריק שקו ונותן לחבירו כל מה שהיה בשק כן הבעל נשאר ריקן והוריש לאב כל זכות שהיה לו בה:

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פי"א מהל' נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף יא:

תוספות

בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן וכו'. דמשמע ליה דבאשה אחת מיירי דקאמר דאפי' רשויות עליה אב ואיש ואכתי איכא למיפרך ואימא בנשואה נמי מפירין אביה ובעלה ותנן כדשנינן לעיל מדהכא כתיב בית איש נדרה דקאמר שאינו מיפר בקודמין והכא לא כתיב ומיפר בקודמין שמע מינה דמשום שותפות באב הוא דמיפר בקודמין: **ותנא** דבי ר' ישמעאל היו תהיה לאמה לי. גרא' לפרש דלא מגופא דקרא קא בעי דהא אינעריך למימר דמיפר בקודמין אלא פריך מסמיכות דקרא למה לי כי נמי לא סמכה הכתוב יתענו שפיר דאב ובעל לריכין להפר שניהם מקרא דבין איש לאשתו: **מיבעיא** ליה לבאידך **דרבא.** דדרים לקמן מת הבעל נתרוקנה לרשות האב ומן הסמוכין דרים ליה ואם תאמר והא איצטריך הא דלעיל שהבעל מיפר מן האיסוסין ויש לומר כיון דהוה מלי למכתב היו וכתב תהיה שמע מינה דאתי לומר נתרוקנה רשות לאב: **ורבא.** דדרים ביה מילתיה דלעיל הא דר' ישמעאל למה לי לומר שהבעל מיפר בדברים שבינו לביה וכן בין אב לבתו לומר שיפר האב דבריס שבינו לבין בתו דס"ד דאפילו מכל דבר כיון שאינו מפרש שום דבר שהוא מיפר קמ"ל דבריס שבינו לבין בתו דוקא **ה)** דדבריס מעינוי נפש: **איבעיא** להו. ארוס דמיפר בלא אב מיגז גייז מה שמיפר מבטל ואלי הנדר נשאר על עומדו כאשר בתחלה או מיקלש קליש בהפרתו מקלש כל הנדר נתגרע כולו וה"ה דמלי למיבעי מאב אי מיגז גייז או מיקלש קליש בהפרתו כשמיפר בלא בעל: **היכא מיבעיא** ליה. כלומר ונפקא מיניה כגון דנדרה מזיתים שאמרה שלא תאכל מכל זיתים אי אמרת מיגז גייז לקייא דאלי הנדר במקומו עומד ונשאר האיסור על העתיד ועובר בכל יחל ואי מיקלש קליש איסור בעלמא דנתגרע כל הנדר ואין כאן אלא איסור בעלמא: **אימתי אמרו** מת הבעל נתרוקנה לרשות **האב** בגון **שלא שמע בעל או שמע והפר.** דכיון דבעל לא קיים לה יפר

דבי רבי ישמעאל תנא בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה. דמשמע ליה דבנערה המאורסה איירי מדכתיב בההוא קרא בנעוריה בית אביה ומדסמך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה: **ולתנא דבי ר' ישמעאל אם היו תהיה מאי עביד ליה מוקים ליה לאידך דרבה.** דאמר לקמן (דף ע.) מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשון'. וכדנן סבירא להו דתרתי שמעת מינה עיקר קרא לנערה המאורסה דאביה ובעלה מפירין נדריה ותרין הויות לאקושי שניה לראשונה. וכ"ת כיון דתנא דבי רבי ישמעאל כוליה קרא דאם היו תהיה לאקושי הויות מוקי ליה אדרוס מיפר בקודמין מנא ליה י"ל דמשמע ליה דלא בעי קרא דהני דמיעטו קודמין גבי בעל היינו משום דליתיה לאב ואין לך בו אלא מעוטא בלבד דוקא בשאשתה דלא שייך אב אין בעל מיפר בקודמין אבל ארוס דמיפר בשותפותיה דאב אפילו בקודמין מצי מיפר דלגבי אב ליכא קודמין. החכם הותיק ה"ר שמואל ז"ל: **ורבה הא דתנא דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה.** כלומר קרא דדרים מיניה תנא דבי רבי ישמעאל דרשא דיליה מאי עביד ליה: **לומר שהבעל מיפר דבריס שבינו לביה.** דנדרי עינוי נפש בהדיא כתיבי [במדבר ל] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש ובין איש לאשתו איצטריכא לדבריס שבינו לביה ולקמן באידך פירקין (דף פח:) מפרש מאי ניהו וקשיא ליה לתנא דבי ר' ישמעאל דבריס שבינו לביה מנא ליה ואפשר דתרתי ליף מיניה. וכי היכי דבעל אינו מיפר בנדרי אשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי ודבריס שבינו לביה הכי נמי אב אינו מיפר בנדרי בתו אלא אלו בלבד. והכי איתא בספרי [מטות] אין לי אלא בעל אשתו מיפר אלא נדרים שבינו לביה ונדרים שיש בהן עינוי נפש האב מנין הרי אתה דן וכו' לא זכיתי לדון תלמוד לומר אלה החוקים וגו' בין איש לאשתו בין אב לבתו על כרחין אתה מקיש את האב לבעל מה הבעל אין מיפר אלא דבריס שבינו לביה ונדרים שיש בהם עינוי נפש וכו'. וגרסינן נמי בירושלמי [פי"א ה"א] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אשה יקימנו ואשה יפירנו אין לי אלא נדרים שיש בהן עינוי נפש דבריס שבינו לביה מנין בין איש לאשתו עד כדון בבעל באב מנין מה הבעל אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודבריס שבינו לביה אף האב אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודבריס שבינו לביה. וזה שלא כדברי הר"ם במז"ל שכתב שהאב מיפר כל נדרי בתו: **איבעיא להו בעל מיגז גייז או מקליש קליש.** כלומר ארוס שאינו מיפר אלא בשותפותיה דאב כשמיפר חלקו מיגז גייז כלומר שחותך חלי הנדר לגמרי ומבטלו וחליו האחר נשאר חזק כבתחלה ולא אקליש ליה כלל או מקלש קליש דלא נימא נחתך חלי הנדר דלבעל ההוא פלגא ואידך פלגא דקאי קאי אלא בהפרת הארוס מקלש הוא דקליש ליה כוליה נדר. ודקא מיבעיא ליה בארוס ה"א באב וחד מייתיהו נקט: **היכי קמבעיא לן.** כלומר למאי נפקא מינה: **דנדרה מתרין זיתים.** ידועין ואכלתנון לתרוייהו: **אי אמרת מיגז גייז לקיא.** דהכי דהפרת ארוס פקע איסור דחד זיתא אידך דקאי קאי ולקיא עליה מיהו כיון דלא ידעינן הי מינייהו קאי באיסוריה לא לקיא עד דאכלה תרויהון: **ואי אמרת מקלש קליש.** ליכא מלקות דהא קליש ליה כוליה נדרא וליכא אלא איסורא בעלמא. ומקשו הכא למה לי תרין זיתין דנקט דהא בפ' שבועות שתים בתרא (שבועות דף כב.) מ"ר פפא דבכל שהוא בקונמות לוקה י"ל משום דאיכא התם מאן דס"ל דאפי' בקונמות לא לקי עד דאיכא כזית נקט לה הכא הכי לרווחא דמילתא מ"נ משום שבועה נקט לה [ב]דבכלל נדר שבועה כדאמרינן לעיל [ח.] נדר גדול נדר לאלהי ישראל ובשבועה בפחות מכשיעור ליכא מלקות מ"נ דלוקה דקאמר הכא לוקה בקרבן קאמר לענין מעילה דלכ"ע [ג]ליכא קרבן בפחות מכשיעור ואשכחן דכוותיה כדאמרי' (ב"מ מג.) ילקה ביתר ובחסר. הרשב"א ז"ל: **הא שמע אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב כזמן שלא שמע הבעל קודם שמת או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום.** הא דקתני ומת בו ביום אשמע ושתק קאי דדוקא בו ביום דאכתי לא קיימיה בעל יכול שהאב להפר אבל מת ביום שלאחריו לא דהא קיימיה בעל דכיון שלא הפר גלי אדעתיה דמינח ניחא ליה הלכך אין האב הבא מכחו יכול להפר אבל שמע והפר אפילו מת ביום שלאחריו יכול להפר דאע"ג דמכי מיית ליה בעל בטלה הפרתו והאב צריך להפר חלק הבעל עם חלקו אפילו הכי כיון שכבר הפר אי אפשר דלהוי גדי בעל כהקמה אע"פ שנתבטלה הפרתו דהא מ"מ גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בההוא נדרא ומאי הוה ליה למעבד. וה"נ מוכחא סיפא דקתני אבל